

A l'ombra de la història

Text > GERARD BAGUÉ, director

Com que la història l'escriuen els guanyadors (en masculí volgutament no genèric), les perdedores queden triplement silenciades: per dones, per ser de classe baixa i, en el nostre cas, per pertànyer a una nació oprimida (parafrasejant Maria-Mercè Marçal). Restituir la feina, les aportacions i el pensament de les dones durant segles d'invisibilització és una tasca tant urgent com ingent, necessària, però fins avui de resultats més aviat cosmètics que reals. Surt més a compte batejar algunes places amb els noms d'Aurora Bertrana o Caterina Albert que incloure aquestes escriptores en els plans d'estudi escolars o rehabilitar-les en les històries de la literatura. Res millor que pagar una campanya publicitària impactant i moderneta que tranquil·litzi les consciències. Com que les administracions necessiten resultats a curt termini, no es poden embranchar en operacions de gruix que abastin futures legislatures que qui sap en mans de qui cauran. S'aposta pel peix al cove propagandístic, per la fugida endavant.

Costa corregir aquesta mirada patriarcal, sempre parcial i esbiaixada, que encara fonamenta l'estructura del coneixement i del poder. Hem de reescriure, completar buits, fer emergir protagonistes noves per ajudar a construir una societat més justa, equilibrada i representativa. Explicar el paper de les dones durant la Guerra Civil és una passa més en aquesta rehabilitació i aquest desgreuge. S'ha dit que les guerres les fan els homes i les pateixen les dones (i les criatures). O que els homes disparen les bales i les dones ploren els morts o curen les ferides. Els estereotips donen molt de joc lingüístic, però de seguida que es grata una mica, apareixen realitats molt sorprenents i desconegudes: dones que disparen, dones que no ploren o que no es resignen a curar les ferides. Ho sabem des que vam començar a publicar la sèrie «Elles als ajuntaments: pioneres en la política local», que ha rebut el premi Carles Rahola al millor treball en premsa. En aquests articles, Gemma Busquets aconsegueix desenterrar, amb sensibilitat i rigorositat, la història d'unes dones que durant molts anys van quedar a l'ombra de la història oficial.

En el dossier d'aquest número hem volgut aprofundir encara més en el paper de les dones durant la Guerra Civil. La revisió històrica és una de les moltes feines que tenim pendents. També en l'educació, en què cal incorporar les aportacions de les dones en els currículums escolars i universitaris; no pas com uns annexos a peu de plana, sinó plenament integrades a la narrativa general. Hi ha feina també a regirar arxius i documents per buscar les petjades esborrades de les dones i reconstruir els seus camins. O en els discursos museístics d'institucions públiques i privades, que s'han de refer per ajudar a forjar la mirada de les noves generacions, que segur que serà més crítica i inclusiva.

>> Dona usant un telèfon als anys cinquanta.
(Foto: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI.
NARCÍS SANS PRATS.)